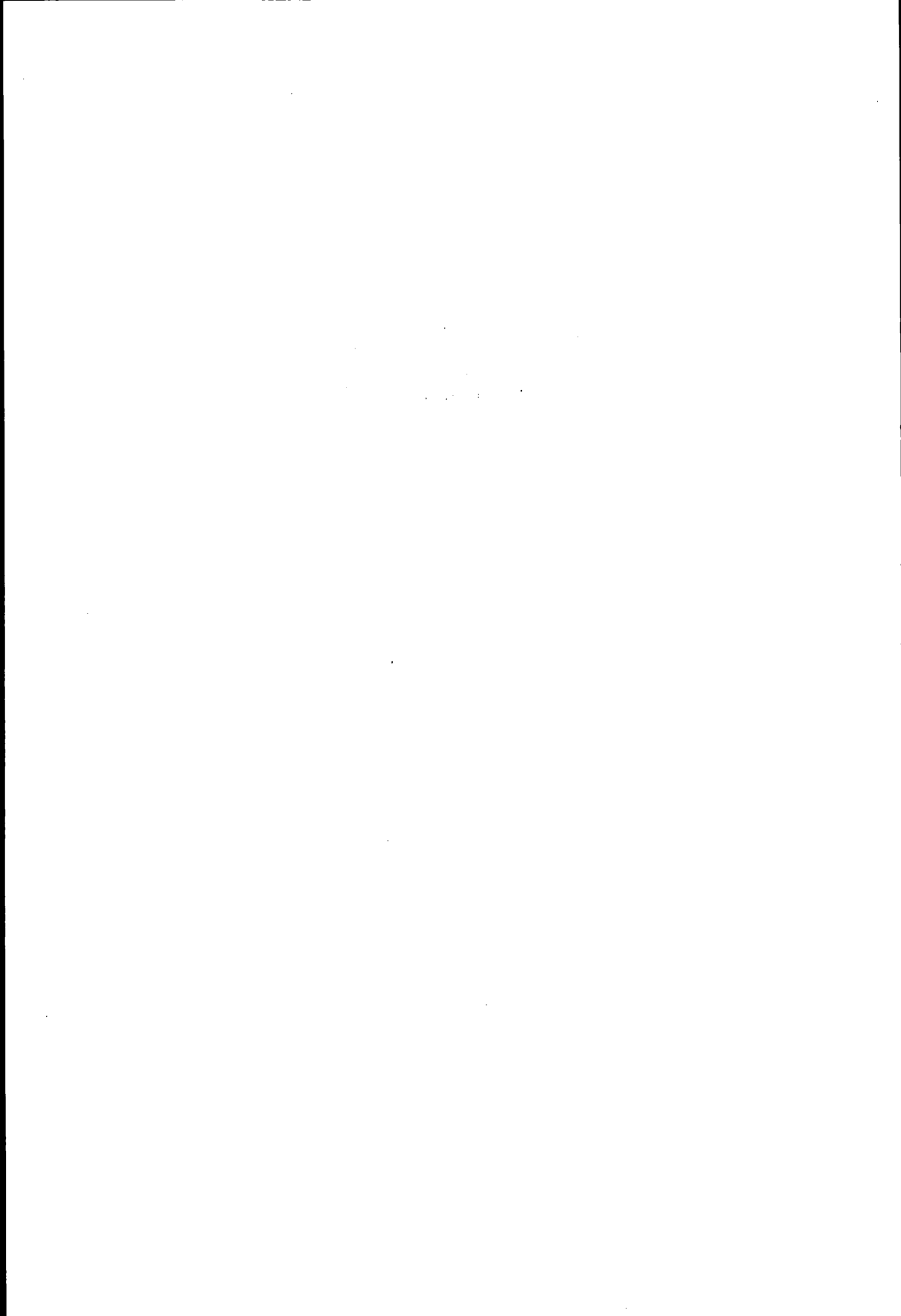

Résumés

KÖMLÓDI Ferenc
Balázs Béla és öröksége

A magyar közönség előtt szinte ismeretlenek Balázs Béla filmművészeti írásai. Ebben a róla szóló cikkben megismerjük életének néhány fontosabb eseményét, találkozását a filmművészetrel s az ezzel kapcsolatos műveit. Filmesztétikai írásai közül kiemelkedik a *Látható ember* című írás. Balázs Béla mindig is azt hirdette, hogy a film önálló művészeti ág. Az 1970-es években elméleteit újra felfedezik a fiatal filmművészek.

SZILÁGYI Gábor
A szerkezetek átalakítása, a gondolkodás átalakítása

A filmgyártás újraindítása a háború utáni Magyarországon is elég nehéz. A film jövője a politikai és gazdasági változások miatt nagyon kilátástalannak ígérkezik. 1948-ban a filmgyártás is állami monopóliummá válik. A szocialista, a sztálinista ideológia a filmekben keresztül is tükröződik. Az "új film" a nézőközönség mentalitását is átalakítja. A Révai József által irányított szocialista-realista művészet Balázs Béla gondolatait is kirekeszti a filmekből.

Michel MARIE
Jancsó Miklós esztétikája a formák történetében : a plán szekvencia

E tanulmány szerzője a 60-as években francia filmklubokban találkozott először Jancsó filmjeivel. Jancsó nagy filmes korszaka 1965 és 1972 között érte el a csúcstól olyan filmekkel, mint a *Szegénylegények*; *Csillagosok, katonák*; *Csend és kiáltás*; *Fényes szelek*; *Sirokkó*. Miben rejlik Jancsó eredetisége? A kameramozgásban, a hosszú beállításához kötődő mozgásokban, a forma és a tartalom egységében, színészek, lovak egyedi mozgatásában. Jancsó képsorai utánozhatatlanok.

VAJDOVICH Györgyi
Ambivalens kapcsolat a hagyománnyal a 60-as évek magyar filmjeiben

A hatvanas évek nyitást jelentenek a magyar filmművészetben. A filmesek új szemmel nézik az életet, s visszafordulnak a népi, a paraszti hagyományok felé, a népzene, a népköltészet, a népi élet és a paraszti sorsok felhasználásával. Ebben az "új hullám"-ban a Balázs Béla Stúdió művészei járnak elől. Köztük Sára Sándor, Kósa Ferenc, akinek *Tízezer nap* című alkotásai mutatja be a cikk szerzője.

KOVÁCS András Bálint
A posztkommunista "Série Noire"

A modernista filmes újhullám Lengyelországgal és Csehszlovákiával ellentétben sokáig elkerülte Magyarországot. De a kommunista rendszer összeomlása után a magyar filmekben is megjelent a stílusváltás, és hűen tükröződnek a társadalomban végbement változások is. A tanulmány technikai és stilisztikai szempontok alapján elemzi néhány híres kelet-európai rendező, Kieslowski, Szokurov, Tarr Béla filmjeit. A szerző ezeket az új filmeket a "film noir" névvel illeti.

BIKÁCSY Gergely

Fekete humor, éji humor Grunwalsky Ferenc trilógiájában

Grunwalsky három filmét elemzi itt a kritikus, a *Goldberg variációk*, *Kicsi, de nagyon erős* és az *Egy teljes nap* címűt, mely utóbbi egy három szereplős dráma. A film nagy plánjai lehetővé teszik, hogy a néző behatoljon a térbe, a tárgyakba s a szereplők énjébe. Grunwalsky filmjeiben a humor együtt szerepel a halállal, a főhősök tragikomikus sorsával. A groteszk végig jelen van a képsorokon.

Marie-Thérèse JOURNOT

Magyarország az 1995-ös Nemzetközi Filmfesztiválon

Az abszurd esztétikája

Ez a tanulmány azt elemzi, hogy Magyarország milyen képet mutat magáról a francia közönség előtt játszott filmjein keresztül. A három film közül az egyik a Gothár Péter által rendezett *A részleg*, mely Cannes-ban került bemutatásra. E filmek főszereplői (Gizella Weiss, Éva és Woyzeck) kettős abszurditás áldozatai: a létezés és a hatalomé. Három film, három történet, három rendező; a tér és az idő meghatározatlan, a diszkontinuitás jellemző mindegyikre.

Jean-Paul DEKISS

A magyar mozi egy francia producer szemével Magyarországon, 1996-ban

1990 és 1995 között a magyar filmek gyártása felére csökkent. A mai magyar filmművészek munkájának pozitívuma, a válság ellenére is, hogy filmjeikben az identitástudathoz, a történelmi hitelességhez ugyanúgy ragaszkodnak, mint régen. Az új filmes generáció már jól megtanult együttműködni nyugati kollégáikkal, a külföldi filmes szervezetekkel, s a filmek producereivel.

Blandine JUDAS-STÉVENARD

A regényíró Kosztolányi: a hatástalan beszéd

Kosztolányi az itt tanulmányozott négy prózai művét, *Nero, a véres költő*, *Pacsirta*, *Aranyasszony* és *Édes Anna*, 1922 és 1926 között írta. Mind a négy regényhős személyisége, élete tragikum. E lételelemzésekben a freudi lélekelemzés elkerülhetetlen eszköz. De e regények szereplői számára a beszéd lehetetlenné válik, hatástalan, nem tudja feloldani szorongásaikat.

Cédric de GUIDO

Kommunikáció a metamorfózis mítoszában

A szerző mindenekelőtt elméleti szinten kívánja tisztázni a metamorfózis fogalmát. Fejtegetését Jakobson elméletére alapozva a továbbiakban a kommunikáció és a nyelv összefüggéseire mutat rá, megkülönböztetve a verbális és nem verbális kommunikációt. A metamorfózis meghatározásánál a szerző Arisztotelész *Poétikájából* és Ovidiusz műveiből indul ki. Kafka *Átváltozás* c. novelláját elemezve a kölcsönös meg nem értést hangsúlyozza. Babits *Gólyakalifájában* (mely a tanulmány központi témája) egyebek között a hasonmás szerepét veti egybe Dosztojevszkij *A hasonmás* c. művével, hangsúlyozva Babits modernségét.

Geneviève BEAUDET

Egy újrairás paradoxonjai : Kassák Lajos *A ló meghal, a madarak kirepülnek és a Csavargások*

Az író, költő és képzőművész Kassák két művét összehasonlítva, különböző párhuzamos megállapításokat, érdekes észrevételeket tesz a szerző. Az 1922-es *A ló meghal...* és a pár évvel később íródott *Csavargások* kapcsolata bizonyos, esztétikai hatások különböző, Kassák életműveinek leírásai.

Sophie HAUDRECHY

A groteszk tétje a XX. századi színházban ; Örkény István groteszkjének összehasonlító vizsgálata

A groteszk a történelem folyamán, az ókortól napjainkig, a középkori színházi alakoktól, bohócoktól Dürrenmattig, sok változáson ment keresztül. Ezeket idézetekkel alátámasztva, az abszurdtól nem elválasztva vizsgálja fel ezen elemzés. Beckett, Ionesco, Mrożek és Örkény szereplői egyforma figurák, paradox, végső helyzetek foglyai, tragikum és komikum szülőit. "Arról, hogy mi a groteszk", Örkény a *Tótékban* mindent elárul.

Tünde DABAT-KURTÁN

Találkozás, a tükrön túl Pilinszky Jánossal

Pilinszky János (1921-1981) egész költészetén keresztül az emberi fájdalom titkát próbálta felfedezni. Az emberi lélek tanulmányozása verseinek egyik fő témája. Mi maradt meg világunkban ? Hol található meg az ember boldogságát, örömét ? Hány igazság létezik ? Honnan jön a rossz ? Bűnös-e az ember ? Ezekre a kérdésekre az itt közölt versekben találhatjuk meg a választ.

KÖPECZI Béla

A francia eseménysajtó beszámolója Magyarországról és Erdélyről XIV. Lajos korában

A szerző elsősorban a *Gazette de Paris* és a *Gazette de Hollande* című folyóiratok felhasználásával mutatja be a XVII–XVIII. századi francia sajtó által kialakított Magyarországról. A vizsgált történelmi időszak 1663-tól 1711-ig terjed, melyben a törökök elleni harcok (Zrínyi), a Habsburg abszolútizmus elleni függetlenségi küzdelmek (Thököly Imre, II. Rákóczi Ferenc), összecsüvések s egyéb más politikai gondok válnak világossá a francia olvasók számára.

Bernard LE CALLOC'H

Turkolly Sámuel levele – Egy vitatott szerző vitatott írása

Turkolly Sámuel II. Rákóczi Ferenc kuruc hadseregében tiszként szolgált, s a szabadságharc után Oroszországba menekült és I. Péter cár tiszteként szolgált tovább. Az oroszok szolgálatában eljut a Kaukázus, a Kaspi-tenger vidékére. Innen 1725-ben levelet küld családjának Szikszóba, szülőfalujába egy itt megismert magyar emberrel, akit a tatárok rabszolgaként tartottak fogva. Levelében a magyar őshazáról, a Krímben látott magyar falvakról számol be. Írását Torkos József református lelkész 1747-ben publikálja.

KÖVÉR Lajos

Francia katonák, telepesek és utazók a XVIII. századi Magyarországon

Franciaország a XV. századtól a Rákóczi-szabadságharc leveréséig aktívan figyelte Magyarországot, politikai fejlődését, török és Habsburg-ellenes harcait. E tanulmány három fő kérdést tárgyal: francia katonai szakértők és telepesek érkezését, magyarországi berendezkedését, kolóniájuk kialakulását; XVIII századi franciák által írott útleírásokat, beszámolókat, emlékiratokat; francia katonai foglyok Magyarországra (Dél-Magyarország, Bánát, Erdély) kerülését a forradalom után s itteni életüket.

Henri TOULOUZE

A Szent Erzsébet kultusz francia írásokban a középkortól napjainkig

Árpád-házi Szent Erzsébet (1207-1231) II. Endre magyar király leánya, Lajos türingiai örgróf felesége. Életéről számos monda és legenda maradt az utókorra. Alakja több művészt is foglalkoztatott (zene, képzőművészet). A középkori francia irodalomban gyakran találkozunk a magyar származású királyné alakjával, de igazából Charles de Montalembert gróf 1836-ban megjelent, több kiadást megélt műve teszi ismertté Erzsébetet Franciaországban.

HANUS Erzsébet

Értelmiség magyar nők Franciaországban a XIX. században

A XIX. század folyamán egyre több külföldi érkezik Franciaországba. Köztük igen sok magyar, akik az 1848-49-es forradalom bukása után menekültek ide. Egy másik fontos emigrációs időszak pedig a múlt század nyolcvanas éveire tehető. E két hullám női főszereplője Emma Teleki de Gérandó és Emma Némethy (íróni álnévén Jean de Néthy), akik Magyarország és a magyar irodalom lelkes védelmezői, megismertetői voltak.

Stéphane DUFOIX

Írni vagy beszéltetni

A cikk egy bevezető írás a *Cahiers* elkövetkezendő számaihoz, melyekben egy új rovat indul, ahol a Franciaországba került magyarok élettapasztalatai, életüknek fontos állomásai kerülnek bemutatásra. Az ilyen jellegű tapasztalatok összegzése többféle műfaji keretet talált már: életút-leírások regény formájában (Földes Jolán, Christine Arnothy), emlékezések irodalmi formában (Fejtő Ferenc) és életinterjúk. Köztudott, hogy a XX. századi magyar migrációs folyamatoknak jobbára politikai okai voltak. Elemzésük még nem fejeződött be.

Émeric EPSTEIN

“Túlélni Toulouse-ban”

Émeric Epstein, a Toulouse-ban élő magyar származású orvos meséli itt el a második világháború alatti német megszállás idején eltöltött néhány évét. Fialat orvosként Franciaországban éri a háború kitörése, az ország déli részére sodorja a sors, barátaival alkalmi munkákból tengeti életét. 1940-ben internáló táborba kerül, majd később bekapcsolódik az Ellenállásban részt vett magyar csoport németellenes propaganda akcióiba.

Note technique sur les Cahiers d'Études Hongroises Indications pour les auteurs

Le **texte de l'article** est présenté sans formatage spécial (y compris sous forme de fichier informatique). Les auteurs sont invités à ne pas se soucier de mise en page (début des paragraphes à la marge, pas d'espace supplémentaire entre titre, sous-titre et texte, ou entre paragraphes, seule la justification à gauche est utilisée, sauf cas particulier). Une numérotation en bas au centre peut apparaître.

1 ^{re} ligne	Prénom et Nom de l'auteur
2 ^e ligne	Lieu de travail
3 ^e ligne	Titre (ou le début du titre si celui-ci excède une ligne)
4 ^e ligne	Début de l'article. La justification reste à gauche.

Pas d'espace devant les signes de ponctuation, sauf devant les doubles (; : ? !). Pas d'espace après la parenthèse ouvrante et avant la parenthèse fermante.

Toutes les **majuscules gardent leur accent** en hongrois et en français (À, Á, Ä, Ë, É, È, Í, Ĩ, Ó, Ö, Ő, Æ, Ű, Ü, Ú).

L'abréviation des noms ordinaux se fait de la manière suivante : 1re, 2e, XXe.

Le **tiret court** (-) est utilisé : pour la coupure des mots en fin de ligne, les dates (1991-1992), les pages (21-22), les mots composés. Prière de ne pas utiliser de programme de coupure de mot !

Le **tiret long** (–) est utilisé : pour les incises, les dialogues (sauf la première intervention ouverte par «), les ruptures (ex. : «Il fait beau – heureusement ! »).

Les **guillemets hauts** (“....”) sont utilisés dans trois cas :

- pour marquer la distanciation ;
- pour indiquer une traduction mot à mot ;
- pour faire une citation dans une citation encadrée par des guillemets bas.

Les **guillemets bas** (« ... ») sont utilisés dans tous les autres cas, notamment les citations en cours de paragraphe. Espace après le guillemet ouvrant et avant le guillemet fermant.

Les citations présentées sous forme de paragraphes sont en italique et entre guillemets bas.

Les **intertitres** sont présentés sans enrichissement typographique et précédés d'un simple astérisque (*). Quand ils sont numérotés, veuillez utiliser les chiffres arabes. Si possible éviter de numéroter.

Les citations de poèmes sont sans guillemets, composées du même corps que le texte. Le titre est en capitale. Les auteurs sont invités à justifier ces citations aussi à gauche.

Le texte des notes est inséré dans le cours du texte entre chevrons, le premier chevron étant immédiatement suivi du signe dollar et de F : <\$F >. Ne pas indiquer de numéro. La numérotation sera faite automatiquement.

Le texte d'une note se conclut toujours par un point.

Les abréviations suivantes sont autorisées et exigent l'italique : *id.*, *ibid.*, *o.c.* ou *op. cit.*

Références :

Ou bien il y a une bibliographie en fin d'article, et dans le corps du texte on trouve une mention renvoyant à celle-ci, ou bien les notes en bas de page comprennent les références. Dans tous les cas, quand il s'agit d'un article, c'est le titre de la revue qui est en italique alors que celui de la contribution de l'auteur plus précisément utilisée dans la référence est mis entre guillemets bas.

En langue anglaise, dans les titres, tous les mots qui ne sont pas des articles ou des prépositions prennent une majuscule initiale, à la différence du français. Pour les références allemandes, les règles normales de l'orthographe allemande jouent.

1) Le renvoi dans le texte se fait sous la forme (Pótó, 1994-2, 103-104) et dans la bibliographie la référence correspond aux modèles suivants :

- a) (article) Pótó (János), 1994-2, « Az Akadémia államosítása » (L'étatisation de l'Académie), *Történelmi Szemle*, 1994/1-2, 79-110. (Cet exemple suppose qu'il y a une référence 1994-1 du même auteur précédant celle-ci dans la bibliographie qui est classée par ordre alphabétique pour les noms d'auteur puis par ordre chronologique pour ce qui est des publications de chacun d'entre eux. On n'utilisera le p. pour signaler une pagination qu'en cas d'ambiguïté résultant de l'usage des seuls numéros de page.)
- b) (contribution) Kiss (Jenő), 1991, « A magyar nyelv » (La langue hongroise), *A magyarságtudomány kézikönyve* (Manuel de hungarologie), sous la direction de Kósa (László), Budapest, Akadémiai Kiadó, 77-164 (la date n'est pas rappelée.)
- c) (ouvrage) Konrád (György), 1969, *A látogató* (Le visiteur), Budapest, 2e éd.

2) Dans les notes de bas de page les mêmes références prendront la forme suivante :

- 1) János Pótó, « Az Akadémia államosítása » (L'étatisation de l'Académie), *Történelmi Szemle*, 1994/1-2, 79-110.
- 2) Jenő Kiss, « A magyar nyelv » (La langue hongroise), *A magyarságtudomány kézikönyve* (Manuel de hungarologie), sous la direction de László Kósa, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1991, 77-164.

- 3) György Konrád, *A látogató* (Le visiteur), Budapest, 1969². (La date de l'édition est immédiatement suivie d'un chiffre en exposant indiquant une seconde édition).

Dans les **articles à thème linguistique** on respectera les usages spécifiques suivants :

Les formes citées sont présentées en italique.

Le sens des formes est indiqué entre guillemets hauts.

La traduction d'une phrase est incluse entre guillemets hauts.

Lors de la citation de matériel phonique, la présentation des unités phoniques se fait en italique, sauf si on veut préciser qu'il s'agit ou d'un phonème, inséré entre deux barres obliques (/b/), ou d'une réalisation phonétique de phonème, insérée entre crochets ([b]).

Les auteurs qui souhaiteraient **pouvoir être contactés par les lecteurs directement** doivent, à la fin de leur article, signaler leurs coordonnées en rappelant leur établissement d'appartenance et/ou titre, prénom et nom.

Les auteurs sont priés de joindre à leur article un **résumé** de 5 à 10 lignes en hongrois ou (pour les auteurs non hungarophones) en français.

Association pour le Développement des Etudes Finno-Ougriennes 2, rue de Lille - 75007 Paris

Publications de l'A.D.E.F.O.

Les membres de l'A.D.E.F.O. (cotisation 1998 : 160 F, étudiants : 80 F) bénéficient d'une remise de 25% sur toutes les publications. Pour la revue, le versement simultané d'une cotisation et de l'abonnement au volume correspondant entraîne une remise de plus de 40%.

Remise spéciale pour l'achat de la collection. Pour tous renseignements, s'adresser au secrétariat de l'ADEF.O.

1. Revue *Études Finno-Ougriennes*

Revue fondée en 1964 et consacrée à l'étude des langues d'origine finno-ougrienne et des peuples qui les parlent, les *Études Finno-Ougriennes* publient, avec la collaboration de savants étrangers, des travaux relatifs à la linguistique, à la littérature, à l'histoire, à l'ethnologie, à la musicologie etc... avec une chronique des événements intéressant le monde finno-ougrien et des comptes rendus d'ouvrages concernant le domaine.

Essentiellement d'expression française, la revue donne deux résumés en langues étrangères de chaque article.

Volumes disponibles (autres tomes : reproduction en préparation) :

- Tome VIII, éd. spéciale reliée "Mélanges A. Sauvageot" 160 F	- Tomes XVI à XIX : 150 F le volume
- Tome IX : 120 F	- Tome XX : 160 F
- Tomes X à XIII : 140 F le volume	- Tome XXI : 140 F
- Tome XIV : 120 F	- Tome XXII : 160 F
- Tome XV : 160 F	- Tomes XXIII et XXIV : 140 F le volume
	- Tome XXV : 150 F
	- Tome XXVI à XXIX : 160 F le volume

- Abonnement + cotisation A.D.E.F.O. : 1998 (cotisation + vol.XXX) : 260 F, étudiants : 170 F.

2. Collection *Bibliothèque Finno-Ougrienne*

1. Fanny de Sivers, *Les emprunts suédois en estonien littéraire* : 50 F.
2. Béla Bartók vivant. Souvenirs, études et témoignages recueillis par Jean Gergely : 85 F.
3. *Autour du Kalevala*, textes réunis par Georges Cerbelaud-Salagnac : 55 F.
4. *Le monde kalévaléen en France et en Finlande*, avec un regard sur la tradition populaire et l'épopée bretonnes. Actes de colloque réunis par Heikki Kirkinen et Jean Perrot : 135 F.
5. *Regards sur Kosztolányi*. Actes de colloque réunis par Bertrand Boiron : 90 F.
6. *Un chant épique de la prairie*. Autobiographie versifiée d'un poète hongrois du Canada : 160 F.
7. Jean Gergely et Jean Vigué, *Conscience musicale ou conscience humaine ? Vie, œuvre et héritage spirituel de Béla Bartók*. Édition conjointe avec la Revue Musicale, Paris et Akadémiai Kiadó, Budapest : 120 F.
8. *Actes du IVe colloque franco-finlandais de linguistique contrastive*, réunis par Jean Perrot et Elina Suomela : 150 F.
9. Béla Bartók. *Éléments d'un autoportrait*, textes de Béla Bartók réunis, présentés et traduits par Jean Gergely : 135 F.
10. Erzsébet Hanus. *La littérature hongroise en France au XIXe siècle*. Édition conjointe avec l'Université Janus Pannonius de Pécs : 120 F.
11. Erzsébet Hanus. *La littérature hongroise en France au XIXe siècle. Anthologie choisie et commentée*. Édition conjointe avec l'Université Janus Pannonius de Pécs : 120 F.

3. Hors collection

Nonaneries. À Aurélien Sauvageot pour son 90e anniversaire. (Bibliographie de l'œuvre d'Aurélien Sauvageot : ouvrages, traductions, articles, avec textes d'hommage) : 55 F.